

SOSYAL BİLİMLERDE ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

Yüksek Lisans Dersi, Bahar Dönemi, 2010-2011

Metin Özüğurlu, Doç. Dr., A.Ü. SBF ÇEEİ Bölümü
e-mail : ozugurlu@politics.ankara.edu.tr
ofis tel: 5951334

1. Ders Tanımı

Bu dersin temel amacı *bilimsel bilgi üretme etkinliğinin yöntemsel boyutları* hakkında gerekli formasyonu edindirmektir. Derse katılan arkadaşların, (a) bir konuyu *araştırılabilir bir konu* olarak yeniden formüle edebilme, (b) *araştırma düzeneğini* oluşturabilme ve (c) çalışmanın sonuçlarını bilimsel standartlara uygun olarak sunabilme konularındaki bilgi ve becerileri gelişirse, ders amacına ulaşmış olacaktır.

Dersin içeriği, niteliksel ve niceliksel araştırmanın felsefi (metodoloji), yöntemsel (metod) ve teknik (veri toplama ve analiz araçları) özelliklerini kapsamaktadır. Giriş mahiyetindeki metodoloji bölümünde sosyal araştırmanın felsefi boyutları üzerinde durulacak ve belli başlı metodolojik yaklaşımların eleştirel değerlendirmesi yapılacaktır. Dersin ana bölümünü oluşturan metod konusunda ise sosyal araştırmanın temel aşamaları ile niteliksel ve niceliksel araştırma dizayn ve teknikleri ele alınacaktır. Bu bölümün her bir aşamasının, tez yazımının teknik ve yöntemsel gerekleri ile örtüşmesine çaba gösterilecektir.

Bu ders, ders anlatımı yanında seminer ve atölye grubu çalışma biçimlerinin bir karması şeklinde yapılacaktır.

2. Ders Planı

2.1. Metodolojik arka plan

2.1.1 Aşama

Giriş niteliğindeki ilk haftada, sosyal bilimlerde ana düşünce akımlarının bilgiye ve bilgiyi edinme biçimlerine ilişkin görüşleri (epistemolojik yaklaşımlar) üzerinde aşağıdaki sorular (sorular çoğaltılabilir) çerçevesinde durulacaktır.

Bilimsel bilgiyi diğer bilgi türlerinden ayıran özellikler nelerdir? Bilgi türleri arasında hiyerarşik bir dizgeden söz edilebilir mi? Bilgi düzeyleri hakkında neler söylenebilir?

2.1.2. Aşama

Ana akım epistemolojik yaklaşımların (pozitivist, yorumsamacı, tarihsel maddeci /eleştirel realist ve post-yapısalcı), toplum, toplumsal gerçeklik ve toplumsal olgu konularındaki yaklaşımları kıyaslamalı olarak ele alınacak ve bunların sosyal araştırmaya dönük öngörülerini üzerinde durulacaktır.

Toplumsal olgu ile olgunun bilgisi arasında ne tür ilişkilerden söz edilebilir? Sosyal araştırmacının toplumsal olgu karşısındaki konumu ne olmalıdır? Olgular arasında hangi tür ilişkiler kurulabilir?

Ürün-1: Bu aşamada, her öğrenci kendi disiplini içindeki bir kuramı/yaklaşımı metodolojik açıdan değerlendirdiği bir metin kaleme alacaktır.

2.2. Sosyal Araştırmada Yöntem

2.2.1. Aşama

Dersin ana gövdesini oluşturacak olan yöntem bölümüne, sosyal araştırmanın aşamaları ve araştırmanın planlanma sorunu ile giriş yapılacaktır.

Sosyal araştırma sistematığının bilimsel çalışmalar bakımından önemi nedir? Tümdengelim ve tümevarım yöntemleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir? Bir araştırmanın planlanmasında hangi faktörler rol oynar? Soyut-somut ya da kavram-olgu/gösterge ilişkisi nasıl kurulur?

2.2.2. Aşama

Sosyal araştırmanın planlanması: Niceliksel yöntem ve teknikler.

Niceliksel yöntemin olanak ve kısıtları nelerdir? Sosyal olguların sayıların diline dönüştürülmesinde kullanılan belli başlı araştırma teknikleri nelerdir? Niceliksel yöntemde analiz düzeyi ve analiz birimi sorunu nasıl ele alınır? Araştırma evreni, örnekleme kümesi ve örnekleme konularının önemi nedir? İstatiksel analizin yeri nedir?

2.2.3. Aşama

Sosyal araştırmanın planlanması: Niteliksel yöntem ve teknikler.

Niteliksel yöntemin olanak ve kısıtları nelerdir? Bu yöntem içinde öznel-nesnel, tekil-genel sorunlarının yeri nedir? Sosyal olguların anlamını ortaya çıkartan belli başlı niteliksel araştırma teknikleri nelerdir? Niteliksel araştırmada örnekleme sorunu nasıl ele alınır?

2.2.4. Aşama

Sosyal araştırmanın gerçekleştirilmesi ve veri toplama: Niceliksel ve niteliksel yöntem ve teknikler.

Niceliksel ve niteliksel veri toplama tekniklerinin hazırlaması ve uygulanmasında kritik noktalar nelerdir? Araştırma etiğinin gerekleri nelerdir?

2.2.5. Aşama

Veri Analizi: Niceliksel ve niteliksel teknikler: Bilgisayarda niceliksel ve niteliksel analiz programlarına giriş.

Analiz teknikleri neler? Belli bir analiz tekniği hangi kriterlere göre seçilir? Niceliksel ve niteliksel analiz sonuçları nasıl sunulur ve yorumlanır?

2.2.6. Aşama

Uluslararası İlişkilerde sosyal araştırma ve yöntem sorunları üzerine:

Yeniden Metodolojik Sorun Alanları: Analiz düzeyi ve analiz birimi sorunu; devlet, çıkar, denge vb. temel kavramların tanım ve operasyonelleştirilme sorunu.

Öngörü ve senaryo geliştirme teknikleri.

Ürün-2: Bu aşamada her öğrenci ilgi alanı içindeki bir konuyu metodolojik düzlemde sorunsallaştırarak irdelemek suretiyle bir metin kaleme alacaktır.

Dersin Okumaları

1. Michael Pryke et all. **Using Social Theory: Thinking Through Research**, (edition) SAGE Publications, 2003
2. Donatella della Porta and Michael Keating. **Approaches and Methodologies in the Social Sciences**, Cambridge University Press 2008.
3. Malcolm Williams & Tim May. **Introduction to the philosophy of social research**, Taylor & Francis e-Library, 2003.
4. Andrew Sayer **Method in Social Science A realist approach**, Taylor & Francis e-Library, 2003.